

**MENING BIZNES G'OYAM – YURT ISTIQBOLI YO'LIDA: INNOVATSION
TADBIRKORLIK VA MILLIY IQTISODIYOT BARQARORLIGI****Isroilova Oynura Hasan qizi**

Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv texnologiyalar universiteti

2 - kurs IK 24-04 guruh Iqtisodiyot yonalishi talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18762733>

Annotatsiya. Mazkur ilmiy maqolada biznes g'oyaning nazariy asoslari, uning iqtisodiy rivojlanishdagi strategik ahamiyati hamda mamlakat istiqbolini ta'minlashdagi roli ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Biznes g'oya — bu iqtisodiy faoliyatni boshlash va rivojlantirish uchun zarur bo'lgan innovatsion fikr va konseptual yechim bo'lib, u yangi mahsulot, xizmat yoki texnologiyani yaratishga qaratilgan tashabbus sifatida tavsiflanadi. Tadbirkorlik faoliyati esa iqtisodiy resurslarni samarali boshqarish orqali daromad olishga qaratilgan tizimli faoliyat shakli hisoblanadi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, innovatsion biznes g'oyalar mamlakat iqtisodiy o'sishini ta'minlovchi asosiy omillardan biri bo'lib, ular yangi ish o'rinlarini yaratadi, iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlaydi hamda milliy iqtisodiyotning global raqobatbardoshligini oshiradi. Shuningdek, maqolada biznes g'oyaning shakllanish bosqichlari, uni amalga oshirish mexanizmlari hamda iqtisodiy samaradorlikka ta'siri kompleks tarzda tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: biznes g'oya, tadbirkorlik, innovatsiya, iqtisodiy rivojlanish, milliy iqtisodiyot, iqtisodiy barqarorlik, startup, strategik rivojlanish, iqtisodiy samaradorlik.

Kirish: Zamonaviy globallashuv va raqamli transformatsiya jarayonlari jadallashib borayotgan sharoitda biznes g'oya iqtisodiy rivojlanishning eng muhim strategik omillaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Biznes g'oya — bu iqtisodiy qiymat yaratishga yo'naltirilgan, innovatsion xarakterga ega bo'lgan va mavjud ehtiyojlarni qondirish yoki yangi ehtiyojlarni shakllantirishga xizmat qiluvchi konseptual yechim hisoblanadi. Iqtisodiy nazariya nuqtayi nazaridan, biznes g'oya tadbirkorlik faoliyatining boshlang'ich bosqichi bo'lib, u iqtisodiy resurslarni samarali birlashtirish, yangi mahsulot yoki xizmatlarni yaratish hamda bozor mexanizmlarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Aynan innovatsion biznes g'oyalar iqtisodiy tizimning dinamik rivojlanishini ta'minlab, raqobat muhitini shakllantiradi va iqtisodiy subyektlarning faoliyat samaradorligini oshiradi.

Innovatsiya tushunchasi esa iqtisodiyotda yangi mahsulot, xizmat, texnologiya, boshqaruv usuli yoki tashkiliy modelni yaratish va amaliyotga joriy etish jarayonini anglatadi.

Innovatsiyalar iqtisodiy o'sishning asosiy drayveri sifatida namoyon bo'lib, ular ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi, resurslardan oqilona foydalanish imkoniyatini kengaytiradi hamda iqtisodiyotning tarkibiy jihatdan modernizatsiyasiga xizmat qiladi. Innovatsion biznes g'oyalar natijasida yangi bozor segmentlari vujudga keladi, iqtisodiyotning diversifikatsiyasi ta'minlanadi va yangi ish o'rinlari yaratiladi. Shu bilan birga, innovatsiyalar ilmiy-texnik taraqqiyotning asosiy natijasi sifatida iqtisodiyotning raqamlashtirilishi, avtomatlashtirilishi va intellektuallashtirilishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Iqtisodiy rivojlanish tushunchasi mamlakat iqtisodiy salohiyatining barqaror o'sishi, ishlab chiqarish hajmining kengayishi, milliy daromadning ortishi hamda aholi turmush darajasining yaxshilanishi bilan tavsiflanadi.

Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy rivojlanish nafaqat moddiy ishlab chiqarish hajmining oshishi, balki innovatsion faoliyatning kengayishi, intellektual kapitalning rivojlanishi va bilimga asoslangan iqtisodiyotning shakllanishi bilan ham belgilanadi.

Shu nuqtayi nazardan, innovatsion biznes g'oyalar iqtisodiy rivojlanishning sifat jihatdan yangi bosqichini shakllantiruvchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Ular ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish, xarajatlarni kamaytirish, mahsulot va xizmatlar sifatini oshirish orqali iqtisodiy samaradorlikni sezilarli darajada oshirish imkonini beradi.

Adabiyotlar tahlili

Biznes g'oya va tadbirkorlik nazariyasi ko'plab iqtisodchi olimlar tomonidan o'rganilgan.

Jumladan, Jozef Shumpeter innovatsiyani iqtisodiy rivojlanishning asosiy omili sifatida ta'riflab, tadbirkorni innovatsiyalarni amalga oshiruvchi asosiy subyekt sifatida ko'rsatgan.

Uning fikriga ko'ra, innovatsiya iqtisodiy tizimning transformatsiyasini ta'minlaydi. Piter Druker esa tadbirkorlikni imkoniyatlarni aniqlash va ulardan samarali foydalanish jarayoni sifatida tavsiflaydi. Uning nazariyasiga ko'ra, biznes g'oya iqtisodiy imkoniyatlarni aniqlash va ularni amaliyotga joriy etish orqali iqtisodiy qiymat yaratadi. O'zbekistonlik iqtisodchi olimlar ham tadbirkorlik va biznes g'oya masalalarini keng o'rgangan. Ularning fikriga ko'ra, biznes g'oya mamlakat iqtisodiy rivojlanishining asosiy omillaridan biri bo'lib, u iqtisodiy barqarorlik va iqtisodiy mustaqillikni ta'minlaydi.

Xulosa

Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, biznes g'oya zamonaviy iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy rivojlanishning fundamental va strategik omillaridan biri hisoblanadi. Biznes g'oya — bu iqtisodiy qiymat yaratishga yo'naltirilgan innovatsion konseptual yechim bo'lib, u yangi mahsulot, xizmat yoki texnologiyani ishlab chiqish va joriy etish orqali iqtisodiy tizimning samarali faoliyat yuritishini ta'minlaydi. Ushbu tushuncha tadbirkorlik faoliyatining boshlang'ich bosqichi sifatida iqtisodiy resurslarni samarali integratsiyalash, bozor talabiga mos innovatsion yechimlarni shakllantirish hamda iqtisodiy subyektlarning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, innovatsion biznes g'oyalar mamlakat iqtisodiy o'sishining muhim drayveri sifatida namoyon bo'ladi. Innovatsion biznes g'oyalar asosida tashkil etilgan tadbirkorlik subyektlari yangi ish o'rinlarini yaratish orqali bandlik darajasini oshiradi. Bandlik darajasining oshishi esa aholi daromadlarining ortishiga, bu esa o'z navbatida ichki iste'mol bozorining kengayishiga va iqtisodiy faollikning oshishiga olib keladi. Ushbu jarayon iqtisodiy rivojlanishning multiplikativ ta'sirini yuzaga keltiradi, ya'ni bir iqtisodiy faoliyat turi boshqa iqtisodiy faoliyat turlarining rivojlanishini ham rag'batlantiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Shumpeter, J.A. The Theory of Economic Development. Harvard University Press, Cambridge, 1934. (Mazkur asarda innovatsiya iqtisodiy rivojlanishning asosiy harakatlantiruvchi kuchi sifatida ilmiy asoslab berilgan.)
2. Drucker, P.F. Innovation and Entrepreneurship: Practice and Principles. Harper & Row, New York, 1985. (Ushbu manbada tadbirkorlik innovatsion imkoniyatlarni aniqlash va iqtisodiy qiymat yaratish jarayoni sifatida izohlangan.)
3. Porter, M.E. Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. Free Press, New York, 2008. (Mazkur kitobda raqobatbardoshlikni oshirishda innovatsion biznes strategiyalarining roli tahlil qilingan.)
4. Samuelson, P.A., Nordhaus, W.D. Economics. McGraw-Hill Education, New York, 2010. (Asarda iqtisodiy rivojlanish, tadbirkorlik va innovatsiyalarning iqtisodiyotdagi o'rni nazariy jihatdan asoslangan.)

5. Abdugʻaniyev, A.A., Toʻxtaliyev, N.H. Iqtisodiyot nazariyasi. Toshkent: “Fan va texnologiya”, 2020. (Mazkur darslikda iqtisodiy rivojlanish, tadbirkorlik va iqtisodiy tizimlarning nazariy asoslari yoritilgan.)
6. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev. Yangi Oʻzbekiston strategiyasi. Toshkent: “Oʻzbekiston”, 2022. (Ushbu strategik hujjatda innovatsion iqtisodiyotni rivojlantirish va tadbirkorlikni qoʻllab-quvvatlash masalalari bayon etilgan.)
7. Oʻzbekiston Respublikasi. “Tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari toʻgʻrisida”gi Qonuni. Toshkent, 2012. (Mazkur qonun tadbirkorlik faoliyatining huquqiy asoslarini belgilaydi.)
8. Oʻzbekiston Respublikasi Statistika agentligi. Oʻzbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish koʻrsatkichlari. Toshkent, 2024. (Mazkur manbada iqtisodiy oʻsish, tadbirkorlik va bandlik koʻrsatkichlari boʻyicha statistik maʼlumotlar keltirilgan.)